
**Notulen van de openbare vergadering van Provinciale Staten van Flevoland
gehouden op donderdag 17 maart 2011 om 19.30 uur in het Provinciehuis,
Visarendreef 1 Lelystad.**

Aanwezig zijn:

Mevrouw A.E. Blik-de Jong (VVD), de heren M.J.D. Witteman (PvdA), M.F.A. van Diessen (VVD), A.L. Greiner (CDA), leden van het college van Gedeputeerde Staten.

De heren J.N.J. Appelman (CDA), R. TH. van der Avoort (VVD), mevrouw M.C. Bax (PvdD), de heer N. Benedictus (VVD), mevrouw F.J.E. Boode-Groot Nibbelink (PvdA), de heren R.P.G. Bosma (VVD), F. Brouwer (CU), N. Demirbilek (SP), B.G. van het Erve (CDA), J.E. Geersing (CU), de dames N. van Herwaarde-van Ravenzwaaij (SP), M. Jonker-Waterlander (VVD), de heer J. Kramer (VVD), de dames N. de Lange (SP), M. Luyer (CDA), de heer W.C. Noordegraaf (VVD), mevrouw H.H. Nijhuis-Ovinge (CDA), de heren R.T. Oost (CDA), P.T.J. Pels (PvdA), J.J. Posthumus (CDA), H. van Ravenzwaaij (SP), mevrouw A.S.M. Roda (GL), de heren A.A. Rijsdorp (PvdA), F.N.E.M. van Schoot (GL vanaf 19.35 uur), R.J. Siepel (CU), J.N. Simonse (SGP), A.J. Steendijk (VVD), mevrouw A. van Stenus-van Basten (VVD), de heren A. Stuivenberg (SP), E. Taskin (PvdA), de dames C.P.M. de Waal (SP), Y. Weijand (VVD), de heer J. van Wieren (CDA)

Afwezig:

De dames M.M.J.E. Kuijken (PvdA), T. Zeilstra-van der Meulen (PvdA) de heren W.R. Bouma (CDA), C. Goossens (PvdA), D.G. Schutte (CU), K. Tadema (CU)

Voorzitter:

De heer L. Verbeek (CdK)

Griffier:

Mevrouw R.C.M. Stadhouders, griffier.

1. Opening.

De voorzitter: "Dames en heren, hartelijk welkom op deze ingelaste vergadering van Provinciale Staten van de provincie Flevoland op 17 maart 2011. Ik hoor zojuist dat de treinen niet rijden en dat betekent dat de heer Van Schoot van GroenLinks, die komt natuurlijk met de trein, wat later binnen zal komen."

De heer Rijsdorp: "Voorzitter, dat geldt ook voor de heer Goossens van de PvdA. Hij zal om dezelfde reden, te laat zijn."

De voorzitter: "Verder zijn de heer Schutte en de heer Tadema van de ChristenUnie verhinderd. Ik heb ook een afmelding van mevrouw Kuijken en mevrouw Zeilstra, beide van de PvdA."

De heer Van Wieren: "Voorzitter, de heer Bouma is ook afwezig, hij geniet van de sneeuw."

De voorzitter: "Dat is een veronderstelling waarvan wij later zullen horen of hij klopt. Mijn zoon ging ook genieten van de sneeuw maar 20 minuten later lag hij in het ziekenhuis. Dus het kan verkeren! Terug naar onze serieuze agenda."

2. Vaststellen agenda

De voorzitter: "Wij hebben geen voorstellen ontvangen voor een agendawijziging dus, wat mij betreft, kan het vaststellen van de agenda bij dezen geschieden. Dat klopt? Dan is aldus het geval. "

3. Mededelingen

De voorzitter: "Ik kan u mededelen dat voordat de voorzitter van de commissie onderzoek geloofsbrieven, de heer Posthumus, vanaf het spreekgestoelte verslag zal doen van het onderzoek van de geloofsbrieven, ikzelf, als voorzitter van PS, verslag zal doen aan u van de hertelling. Dus eerst van mijn kant een verslag van de hertelling. Daarna een verslag van de heer Posthumus. Dan is er, voor zover daar behoefte aan is, kort de gelegenheid tot het stellen van informatieve vragen. Als een element niet helemaal duidelijk is kan dat nog toegelicht worden. Daarna is het de bedoeling om te schorsen, zodat u in uw fracties kunt overleggen over de dan verkregen informatie. Ik stel mij voor dat die schorsing ongeveer een half uur duurt. Is dat voldoende tijd? Of kan het korter? Ik tel af. 20 minuten? Een kwartier? Nee. 20 minuten."

De heer Rijsdorp: "Voorzitter, is het niet afhankelijk van het verhaal dat wij zo te horen krijgen. Ik kan mij zo voorstellen dat als het eenduidig is, wij met een korte schorsing kunnen volstaan. "

De voorzitter: "Prima. Maar in de schorsing zelf doen wij ook nog een persconferentie, dus ik stel voor dat we uitgaan van 20 minuten. Mocht langer nodig zijn dan merken wij dat wel. Verder is het zo dat, als wij kijken naar het vertrekpunt van het hele proces waar wij met elkaar inzitten, de fracties van de VVD, de PvdD en de ChristenUnie, als eerste vragen hebben gesteld bij de uitslag van de verkiezingen. Dat betekent dat ik mij voorstel dat na de schorsing, in de volgorde VVD, PvdD en ChristenUnie, ik hen als eerste in de gelegenheid stel om het spreekgestoelte te betreden en hun mening te geven. Dat lijkt het meest in de rede te leggen. Omdat zij, vergelijkbaar met een schorsingssituatie, degenen zijn geweest die dit aanhangig hebben gemaakt. Dan kunt u zich daar dus op voorbereiden. Voor zover er behoefte is bij andere partijen, zal ik in de volgorde CDA, PvdA, SP, GroenLinks, SGP, u in de gelegenheid stellen om ook het een en ander te zeggen/verklaren of een debat te veroorzaken, voor zover u dat nodig acht. Het is zo dat de griffie, in concept, een Statenvoorstel gereed heeft om, zo nodig, tot besluitvorming te komen. Het hangt uiteraard af van de gang der dingen en wij kunnen pas op dat moment beoordelen of er geschorst moet worden of dat het direct in omloop kan worden gebracht. Dat is de gang van zaken. Roept dat nog vragen bij u op? Dat is niet het geval. Dan ga ik nu zelf naar het spreekgestoelte."

4. Verslag van de commissie onderzoek geloofsbrieven

De voorzitter: "Dames en heren, op 10 maart jongstleden heeft u op basis van het advies van de commissie onderzoek geloofsbrieven, besloten tot een hertelling van stembiljetten in 40 stembureaus in onze provincie, waar onverklaarde telfouten zijn geconstateerd. De organisatie hiervan heeft u aan mij opgedragen als voorzitter van Provinciale Staten. In nauwe en goede samenwerking met de gemeente Almere, Lelystad, Urk en Noordoostpolder hebben we de hertelling kunnen organiseren op dinsdag 15 maart. In het Topsportcentrum in Almere. De Kiesraad heeft de hertelling met 2 personen waargenomen. Zelf heb ik 2 functionarissen van onze afdeling concerncontrol gevraagd om onafhankelijk daarvan toezicht te houden op de procedurele gang van zaken en ook heb ik zelf de hertelling in zijn geheel bijgewoond. De Kiesraad heeft mij gerapporteerd dat het secretariaat van de Kiesraad nauw betrokken is geweest bij het hertellingproces. Zowel bij de voorbereiding als bij de hertelling zelf. Niet als toezichthouder maar als adviseur en waarnemer. De secretaris directeur van de Kiesraad heeft mij laten weten dat de hertelling geheel volgens de procedures van de Kieswet is verlopen. Ook onze controllers hebben mij gemeld dat naar hun waarneming de telling conform de procedures is verlopen. En ik wil, vanaf deze plek, alle betrokkenen bedanken voor hun inzet. Ik moet u melden dat de hertelling niet heeft plaatsgevonden in 40 stembureaus, zoals u hebt besloten, maar in 42 stembureaus, waarvan 39 uit Almere, 1 uit de Noordoostpolder, 1 uit Lelystad en 1 uit Urk. In de bijlage - de laatste verbandscontrole - van het advies van de commissie onderzoek geloofsbrieven van 10 maart jongstleden, heeft de commissie deze 42 stembureaus ook benoemd. Maar in het advies is het getal 40 slechts aangemerkt voor hertelling. Het gaat hier om een administratieve vergissing. Ik heb zelf besloten, en ben daar dus ook verantwoordelijk

voor, dat in de geest van de besluitvorming van deze Provinciale Staten, 42 bureaus geteld zouden gaan worden. Dat is ook gebeurd. Ik moet u ook het volgende melden: het is goed dat u zich realiseert dat u op dit moment nog midden in het proces van het onderzoek van de geloofsbrieven zit. Ook hierover hebben wij advies ingewonnen bij de Kiesraad. Dat is van betekenis. Want als wij met elkaar vorige week het geloofsbrievenonderzoek formeel zouden hebben afgerond, dan zouden de keuzemogelijkheden voor u op dit moment beperkt zijn. Dan zou u niet meer kunnen beslissen om tot een eventuele andere hertelling of eventueel tot een herstemming te komen. Dat wordt geregeld in artikel V9 lid3 van de Kieswet. Vandaar dat wij nu zeggen: wij zitten nog steeds in de procedure van het onderzoek van de geloofsbrieven. Die is dus nog niet afgerond en vandaag heeft u, als Staten deze mogelijkheid nog open gehouden om die afweging te maken. Nu de resultaten van de hertelling. Door de projectleider van de hertelling, de heer Foppe van de gemeente Almere, is gerapporteerd dat de hertelling verklaringen heeft opgeleverd voor bijna de meeste van de niet verklaarde telfouten. Dat betekent dat van de oorspronkelijke 80 niet verklaarde telfouten, er na hertelling 78 zijn verklaard. Die verklaringen zijn, samengevat: handmatige telfouten en fouten bij het overnemen van de totalen. De verschillenanalyse van deze hertelling is bij de griffie op te vragen en in te zien. Op woensdag 16 maart heeft de voorzitter van het centraal stembureau, mevrouw Horselenberg, hier aanwezig, - hartelijk welkom - mij gerapporteerd dat de resultaten van de hertelling van dinsdag 15 maart niet leiden tot een wijziging in de zetelverdeling en de te benoemen kandidaten. Voor de duidelijkheid: deze rapportage van het centraal stembureau is dus niet een opnieuw vastgestelde verkiezingsuitslag, maar een berekening van het centraal stembureau, op mijn verzoek, opdat u dit feit in uw besluitvorming vandaag kunt meewegen. Daarover dient u dus ook te beslissen. Ik zou nu graag het woord willen geven aan de voorzitter van de commissie onderzoek geloofsbrieven, de heer Posthumus. Mag ik u vragen hier naartoe te komen? "

De heer Posthumus: "Voorzitter, op 10 maart hebben Provinciale Staten besloten tot een nieuwe opname van stembiljetten in 40 stembureaus in onze provincie waar onverklaarbare telfouten zijn geconstateerd. De organisatie hiervan is opgedragen aan de voorzitter van Provinciale Staten. Op 16 maart heeft de commissie kennisgenomen van de uitslag van deze hertelling. Allereerst hebben wij geconstateerd dat de hertelling niet heeft plaatsgevonden in 40 stembureaus, zoals u hebt besloten, maar in 42 stembureaus, waarvan 39 uit Almere, één uit de Noordoostpolder, één uit Lelystad en één uit Urk. In de bijlage van ons advies van 10 maart hebben wij deze 42 stembureaus ook benoemd, maar in ons advies slechts 40 aangemerkt voor de hertelling. Het gaat hier om een administratieve vergissing. We kunnen ons dan ook vinden in het besluit dat de voorzitter van Provinciale Staten ambtshalve heeft genomen om ook de resterende twee stembureaus bij de hertelling te betrekken. In de tweede plaats merken wij op dat onze commissie zich richt op het onderzoek naar de geloofsbrieven. Zoals in het advies van 10 maart is aangegeven, richt dit onderzoek zich volgens de Kieswet ook op geschillen die met betrekking tot de geloofsbrief of de verkiezing zijn geconstateerd. Op ons advies heeft u daarom op 10 maart besloten tot een hertelling in de genoemde stembureaus, wegens 'een onjuistheid in de vaststelling van de uitslag'. Strikt genomen -en achteraf- was het juist geweest om in dat besluit te spreken over 'het vermoeden van een onjuistheid'. De voorzitter van het centraal stembureau concludeert nu dat de uitslag van de hertelling geen wijzigingen kent voor de zetelverdeling en de te benoemen kandidaten. Na uw oordeel over het resultaat van de hertelling kan ons onderzoek naar de geloofsbrieven worden afgerond. Voorzitter, wij adviseren u het besluit van de voorzitter om de hertelling plaats te laten vinden in 42 stembureaus te bekrachtigen. Verder adviseren wij u de resultaten van de hertelling te accepteren, de conclusie van de voorzitter van het centraal stembureau te onderschrijven en de uitslag van de verkiezing daarmee als 'juist' te kwalificeren. Tenslotte adviseren wij u tot toelating over te gaan van de 39 benoemde kandidaat Statenleden. Uit ons onderzoek blijkt dat zij allen aan de vereisten voor het lidmaatschap voldoen en geen van hen, voor zover wij hebben kunnen overzien, een met het lidmaatschap onverenigbare betrekking vervuld. Ik dank u wel."

De voorzitter: "Dank u wel. Dan schors ik nu de vergadering tot 20.05 uur."

Schorsing

De voorzitter: "Ik heropen de vergadering na de schorsing. Ik verzoek de fractievoorzitter van de VVD achter de kathedraal plaats te nemen. De heer Bosma."

De heer Bosma: "Dank u wel, voorzitter. De VVD fractie is zeer tevreden met de uitkomst. De 80 stemmen die ontbraken zijn nu bijna allemaal boven tafel gekomen. De systematiek met verbandscontroles werkt dus goed. Als de controles niet sluiten, is er wat aan de hand. Dat wordt ook ditmaal weer bewezen. Normaal gesproken moet je dan als stembureau alles opnieuw nagaan. Omdat dit niet, of onvoldoende is gebeurd, lijkt ervoor gekozen te zijn om de verbandscontroles niet in te vullen. Daarmee wordt de verantwoordelijkheid niet goed opgepakt en onttrekt het proces zich aan toezicht. Dat is een slechte ontwikkeling. De VVD is blij dat zij haar nek heeft uitgestoken zodat de missende stemmen nu terecht zijn en ook de oorzaak is achterhaald. Een eenvoudige hertelling bleek voldoende te zijn en onzorgvuldig of haastig telwerk blijkt de oorzaak te zijn. Wij hopen tevens dat deze actie heeft geleid tot het besef bij zowel de voorzitters van de stembureaus alsmede bij de voorzitter van het hoofdstembureau, welke functie en waarde deze verbandscontroles hebben. En dat die controles dus gerespecteerd dienen te worden. Indien de voorzitters eerder hadden ingegrepen, was de onduidelijkheid nooit ontstaan. De VVD dankt de Commissaris voor het leiden van de hertelling. Tevens dankt de VVD de commissie onderzoek geloofsbrieven voor haar inzet alsmede de Kiesraad. Tezamen heeft dit geleid tot een onbetwistbare uitslag. De VVD kan zich goed vinden in het advies van de commissie onderzoek geloofsbrieven. Tot slot. De VVD is benieuwd of er Statenbreed draagvlak is om de minister van Binnenlandse Zaken te verzoeken om elektronisch stemmen weer mogelijk te maken. Dank u wel."

De voorzitter: "Dank u wel. Mag ik mevrouw Bax van de Partij voor de Dieren, verzoeken achter de kathedraal plaats te nemen."

Mevrouw Bax: "Dank u wel, voorzitter. Dat het verkiezingsproces volgens wettelijke regels dient plaats te vinden en dat alle procedures rond het vaststellen van de uitslag en het tellen van de stemmen zo zorgvuldig mogelijk moet gebeuren, is boven elke discussie verheven. Toch kunnen er fouten worden gemaakt. Fouten door handmatig tellen, fouten in de verslaglegging, of in de gevolgde procedures. Hier is het hoofdstembureau het laatste politiek onafhankelijke orgaan bij het vaststellen van een verkiezingsuitslag. Bij bezwaren tegen de verkiezingsuitslag moeten die door een politiek onafhankelijk orgaan beoordeeld worden. De meerderheid van de Staten hebben nu gebruikgemaakt van de mogelijkheid die de wet biedt om een hertelling te laten verrichten in opdracht van de Staten. Wij hebben tijdens de vorige vergadering aangegeven dat wij dat niet juist vinden. Door de beslissing voor hertelling bij een politiek orgaan neer te leggen wordt dit per definitie een politieke beslissing. Wij hopen dat deze gebeurtenis, die landelijk veel belangstelling heeft gekregen, de Kiesraad zal aanzetten tot een advies dat er toe zal leiden in de toekomst politieke beïnvloeding van de stembusuitslag te voorkomen. Wij zijn heel blij dat de zetelverdeling ongewijzigd is gebleven. We hebben in de afgelopen tijd veel steun en fijne reacties gekregen en wij willen graag aan de slag met de Staten. Dank u wel."

De heer Noordegraaf: "Voorzitter, bij interruptie. Ik wil even kwijt aan de Partij voor de Dieren dat ik mij in mijn integriteit aangetast voel door deze opmerking en dat geldt voor alle commissieleden."

Mevrouw Bax: "Ik heb totaal niet de commissie onderzoek geloofsbrieven genoemd. Dit gaat puur over hoe het wettelijk geregeld is en helemaal niet over uw positie in de commissie onderzoek geloofsbrieven."

De heer Noordegraaf: "Om een debat te voorkomen voorzitter, zal ik het heel kort houden. De wet geldt voor iedereen en daar hebben wij ons aan te houden. Als het niet bevalt, hebben wij in Den Haag de mogelijkheid om voorstellen tot wetswijzigingen in te dienen. Maar dat is hier niet het geval."

De voorzitter: "Ik stel voor dat de verklaringen zijn gemaakt. U begrijpt elkaar, denk ik, heel goed in uw verschillende stellingnames. Hartelijk dank mevrouw Bax. De heer Siepel van de

ChristenUnie. Hij wil geen gebruikmaken van de gelegenheid. Zijn er andere fracties die hierover het woord wensen te voeren? Dat is niet het geval. Kan ik volstaan, dat is mijn voorstel want dan hoeven wij niet te schorsen, om u het besluit voor te lezen dat wij nu met elkaar zouden kunnen nemen op basis van het advies van de commissie onderzoek geloofsbrieven. Ik zal het u voorlezen. Dan kunt u beoordelen of de tekst, wat u betreft, nog discussie behoeft. 'Het ontwerpbesluit Provinciale Staten van Flevoland. Gelezen het voorstel van de commissie onderzoek geloofsbrieven van 17 maart 2011 nummer:1134.18.1 besluiten: tot toelating van alle 39 op 4 maart 2011 benoemde Statenleden, als leden van Provinciale Staten van Flevoland. Aldus besloten in de openbare vergadering van Provinciale Staten van 17 maart 2011.' Kunt u met die tekst tot besluitvorming komen zonder dat u dat stuk voor u heeft liggen? Dat is het geval. Mag ik dan bij handopsteken zien wie voor dit besluit stemt?

Stemming

Voor stemmen: allen

Dan is het met algemene stemmen besloten."

5. Sluiting

De voorzitter: "Tot slot van deze vergadering wil ik nog uw aandacht vragen voor het volgende: er is mij verzocht om in deze vergadering een minuut stilte in acht te nemen voor de slachtoffers in Japan. Ik wil u verzoeken op te staan en dat aldus met ons te doen.

Een minuut stilte.

15.000 doden in een gebied dat dacht het uitstekend geregeld te hebben. Dat moet ook ons doen realiseren dat ook wij met zijn allen denken onze veiligheid goed geregeld te hebben. Er zijn echter situaties dat, dat niet zo is. Dus ook voor ons is waakzaamheid geboden. Ik sluit deze vergadering en dank u voor uw aanwezigheid." (20.14 uur)

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten gehouden op 6 april 2011.

de griffier,

de voorzitter,